

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 3.3.2025
COM(2025) 65 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

**Ocena možnosti za racionalizacijo in poenostavitev postopka uporabe mehanizma za
zmogljivost iz poglavja IV Uredbe (EU) 2019/943 v skladu s členom 69(3) Uredbe (EU)
2019/943**

1. UVOD

Z Uredbo (EU) 2024/1747¹ z dne 13. junija 2024 sta bili spremenjeni uredbi (EU) 2019/942 in (EU) 2019/943 glede izboljšanja zasnove trga električne energije v Uniji. Evropska komisija (v nadaljnjem besedilu: Komisija) v skladu s členom 69(3) spremenjene Uredbe (EU) 2019/943 (v nadaljnjem besedilu: uredba o električni energiji) izda poročilo, v katerem oceni možnosti za racionalizacijo in poenostavitev postopka uporabe mehanizma za zmogljivost, ter po potrebi predloži predloge za poenostavitev postopka ocenjevanja mehanizmov za zmogljivost. Člen 69(3) uredbe o električni energiji se glasi:

„Komisija do 17. januarja 2025 Evropskemu parlamentu in Svetu predloži podrobno poročilo z oceno možnosti za racionalizacijo in poenostavitev postopka za uporabo mehanizma za zmogljivost iz poglavja IV, da se zagotovi, da lahko države članice pravočasno obravnavajo pomisleke glede zadostnosti. V zvezi s tem Komisija zahteva, da ACER spremeni metodologijo za evropsko oceno zadostnosti virov iz člena 23 v skladu s členoma 23 in 27, kakor je ustrezno.

Komisija do 17. aprila 2025 po posvetovanju z državami članicami po potrebi predloži predloge za poenostavitev postopka ocenjevanja mehanizmov za zmogljivost.“

V tem poročilu so ocenjene možnosti za racionalizacijo in poenostavitev postopka uporabe mehanizma za zmogljivost iz poglavja IV uredbe o električni energiji.

2. OKVIR EU ZA MEHANIZME ZA ZMOGLJIVOST

2.1 Okvir EU, ki izhaja iz uredbe o električni energiji in Smernic o državni pomoči za podnebje, varstvo okolja in energijo

S poglavjem IV uredbe o električni energiji so bili uvedeni zahteve za utemeljitev mehanizmov za zmogljivost in pravila za izvajanje takih ukrepov, da bi zagotovili, da mehanizmi za zmogljivost ne bodo izkrivljali neupravičeno notranjega trga električne energije Unije in da ne bodo uvedeni kot nadomestek za potrebne reforme trga v državah članicah².

Okvir EU za mehanizme za zmogljivost je bil vzpostavljen za omogočanje in boljše usklajevanje uvedbe začasnega dodatnega orodja, ki bi elektroenergetskemu sistemu omogočilo, da srednje- do dolgoročno zagotavlja zadostno (tudi prožno) zmogljivost za zadovoljitev povpraševanja, vključno s podpiranjem razogljičenja energetskega sistema in vključevanjem vse večjega uvajanja spremenljivih obnovljivih virov energije. Poleg tega so se po energetske krizi brez primere, s katero se je Unija spoprijemala v zadnjih letih, pojavili dodatni pomisleki glede zanesljivosti oskrbe z električno energijo. Notranji trg električne energije je ključen pri reševanju izzivov, ki jih je prinesla kriza, saj državam članicam omogoča, da se pri oskrbi zanašajo druga na drugo. Po krizi

¹ [Uredba \(EU\) 2024/1747 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. junija 2024 o spremembi uredb \(EU\) 2019/942 in \(EU\) 2019/943 glede izboljšanja zasnove trga električne energije v Uniji, UL L 2024/1747, 26.6.2024.](#)

² Glej člen 20 in člen 21(1) Uredbe (EU) 2019/943.

ter glede na obnovljena prizadevanja v zvezi z razvojem obnovljivih virov energije in cilje EU glede razogljičenja imajo lahko dobro zasnovani mehanizmi za zmogljivost pomembno vlogo pri zagotavljanju zadostnosti virov, hkrati pa zagotavljajo dobro delovanje notranjega trga, olajšujejo uvajanje najmanj ogljično intenzivnih tehnologij in znižujejo stroške za odjemalce. Pravila notranjega trga električne energije dopolnjujejo določbe EU o državni pomoči, zlasti okvir za državno pomoč iz Smernic Komisije o državni pomoči za podnebje, varstvo okolja in energijo za leto 2022³, ki se uporabljajo za ukrepe za zanesljivost oskrbe, ki vključujejo državno pomoč, vključno z mehanizmi za zmogljivost.

Natančneje, okvir EU za zadostnost virov in mehanizme za zmogljivost je mogoče povzeti, kot je navedeno v nadaljevanju (poglavje IV uredbe o električni energiji in oddelek 4.8 Smernic o državni pomoči za podnebje, varstvo okolja in energijo).

2.1.1 Tržna nepopolnost in ustreznost

V skladu s členom 20 uredbe o električni energiji morajo države članice z ugotovljenimi težavami v zvezi z zadostnostjo virov pripraviti načrt za izvedbo, v katerem določijo, kako nameravajo odpraviti temeljne vzroke težav v zvezi z zadostnostjo s tržnimi reformami, in ga predložiti Komisiji v pregled. Države članice morajo spremljati uporabo svojih načrtov za izvedbo in rezultate objaviti v letnih poročilih.

2.1.2 Nujnost in sorazmernost

Cilj zanesljivosti oskrbe, imenovan tudi standard zanesljivosti, določijo države članice v skladu s pravili iz člena 25 uredbe o električni energiji. Standard zanesljivosti je rezultat ekonomske analize in določa omejitve subvencioniranja presežne zmogljivosti na račun konkurence in denarja evropskih davkoplačevalcev, kadar stroški dodatne zmogljivosti presegajo družbeno blaginjo, ki jo ta zmogljivost prinaša. V ta namen je z uredbo o električni energiji ENTSO-E pooblaščen, da razvije metodologijo za izračun vrednosti nezadostnega napajanja, stroškov novega vstopa in standarda zanesljivosti⁴. Metodologijo je ACER odobrila oktobra 2020.

Potrebo po mehanizmu za zmogljivost in raven zmogljivosti za nabavo bi bilo treba oceniti na podlagi ocene zadostnosti⁵. V ta namen je ENTSO-E z uredbo o električni energiji pooblaščen, da razvije metodologijo za evropsko oceno zadostnosti virov (v nadaljnjem besedilu: metodologija ERAA)⁶, ki jo je ACER odobrila oktobra 2020. ENTSO-E vsako leto na podlagi te metodologije predloži predlog za letno evropsko oceno zadostnosti virov (v nadaljnjem besedilu: ERAA), ki jo odobri ACER. V skladu s členom 24 uredbe o električni energiji lahko države članice svoje mehanizme za zmogljivost utemeljijo tudi na nacionalnih ocenah zadostnosti virov (v nadaljnjem

³ Sporočilo Komisije – Smernice o državni pomoči za podnebje, varstvo okolja in energijo za leto 2022, C/2022/481 (UL C 80, 18.2.2022, str. 1).

⁴ Metodologija za izračun vrednosti nezadostnega napajanja, stroškov novega vstopa in standarda zanesljivosti: [Microsoft Word – Vrednost nezadostnega napajanja, stroški novega vstopa in standarda zanesljivost – Priloga I \(europa.eu\)](#).

⁵ Ocena ustreznosti je študija ustreznosti elektroenergetskega sistema za zadovoljitev sedanjih in predvidenih potreb po električni energiji.

⁶ Metodologija za izračun evropske ocene zadostnosti virov: [Microsoft Word – ERAA – Priloga I \(europa.eu\)](#).

besedilu: NRAA), ki pa bi morale temeljiti na metodologiji ERAA in jih ACER pregleda, če se njihove ugotovitve razlikujejo od ugotovitev iz ERAA.

Količino, nabavljeno kot odziv na cene zmogljivosti, bi bilo treba določiti tako, da nabavljena količina ne preseže standarda zanesljivosti.

2.1.3 Značilnosti zasnove

V sedanjem okviru EU za mehanizme za zmogljivost so določene številne zahteve, ki jih je treba izpolniti. Zlasti:

- Podporo bi bilo treba dodeliti (in določiti njeno raven) s konkurenčnim postopkom zbiranja ponudb (člen 22(1) uredbe o električni energiji).
- Zasnova mehanizma za zmogljivost bi morala zagotoviti upravičenost vseh tehnologij, ki izpolnjujejo objektivne tehnične in okoljske zahteve. Vse take tehnologije bi morale biti upravičene do sodelovanja na nediskriminatoren način (člen 22(1) uredbe o električni energiji). Nedavno je bila uvedena določba za spodbujanje držav članic k razmisleku o prilagoditvi zasnove mehanizmov za zmogljivost za spodbujanje prožnih virov brez fosilnih goriv, kot sta prilagajanje odjema in shranjevanje (člen 19g uredbe o električni energiji).
- Zahteve glede razpoložljivosti (in s tem povezane kazni) bi morale zadoščati za zagotovitev plačila, ki spodbuja razpoložljivost v času pričakovane preobremenitve sistema (kar lahko povzroči povišanja cen, če sistem ni dovolj prožen), in biti sorazmerne s storitvijo, ki se zagotavlja elektroenergetskemu sistemu (člen 22(1) uredbe o električni energiji).
- Mehanizmi za zmogljivost bi morali omogočati čezmejno udeležbo zmogljivosti (člen 26 uredbe o električni energiji). V ta namen uredba o električni energiji pooblašča ENTSO-E, da razvije metodologijo za omogočanje čezmejne udeležbe v mehanizmih za zmogljivost⁷, ki jo je ACER odobrila leta 2020.
- Udeležba tehnologij, ki temeljijo na fosilnih gorivih, je omejena z omejitvijo emisij (člen 22(4) uredbe o električni energiji). Nedavno je bilo uvedeno odstopanje za tehnologije, ki temeljijo na fosilnih gorivih, pri katerih emisije presegajo mejno vrednost (člen 64 uredbe o električni energiji). Če je odstopanje odobreno, omogoča, da so viri, ki presegajo omejitev emisij, pod določenimi pogoji udeleženi v mehanizmih za zmogljivost do 31. decembra 2028.
- V primeru strateške rezerve bi morale biti jasno, da pogodbeni zmogljivost strateške rezerve ne bo udeležena na trgih električne energije, niti v primerih, ko so cene visoke (člen 22(2) uredbe o električni energiji).

⁷ Metodologija za čezmejno udeležbo v mehanizmih za zmogljivost: [Microsoft Word – Čezmejna udeležba v mehanizmih za zmogljivost – Priloga I – tehnične specifikacije \(europa.eu\)](#).

2.2 Sedanji postopek odobritve

Potrebni ukrepi v skladu z uredbo o električni energiji in pravili o državni pomoči se navadno izvajajo vzporedno, da se olajša hitra odobritev:

1. Država članica Komisiji predloži načrt reforme trga (načrt za izvedbo), v katerem je pojasnjeno, kako namerava država članica odpraviti nedelovanje trga ali regulativna izkrivljanja. Komisija poda svoje mnenje v štirih mesecih od uradne predložitve načrta (člen 20 uredbe o električni energiji)⁸.
2. Država članica bi morala utemeljiti potrebo po mehanizmu za zmogljivost in njegovo sorazmernost na podlagi dveh elementov:
 - ocene zadostnosti. To oceno je mogoče izvesti z uporabo metodologije ERAA, kot jo je odobrila ACER. Če se želi država članica zanašati na NRAA, mora Komisija pred sprejetjem sklepa o državni pomoči preveriti njene predpostavke, metodologijo in rezultate. Natančneje, kadar je v NRAA izražen pomislek, ki ni bil izražen v ERAA, država članica predloži⁹ NRAA ACER, ki v dveh mesecih poda mnenje o tem, ali so razlike med nacionalnimi in evropskimi ocenami upravičene (člen 24 uredbe o električni energiji), in
 - cilja glede zanesljivosti oskrbe (standard zanesljivosti), izračunanega na podlagi člena 25 uredbe o električni energiji in metodologije ACER za izračun vrednosti nezadostnega napajanja, stroškov novega vstopa in standarda zanesljivosti (člen 23(6) uredbe o električni energiji). Standard zanesljivosti in njegovo metodologijo mora Komisija preveriti pred sprejetjem sklepa o državni pomoči.
3. Država članica mora mehanizem za zmogljivost priglasiti Komisiji, da ga oceni v skladu s pravili EU o državni pomoči.

3. STANJE IZVAJANJA OKVIRA EU IN GLAVNE UGOTOVITVE

Okvir EU za mehanizme za zmogljivost je bil sprejet leta 2019, od takrat pa je bilo potrebnih več korakov za njegovo celovito izvajanje (tj. razvoj metodologij EU, povezanih z mehanizmi za zmogljivost)¹⁰. Spoznanja je mogoče črpati iz delavnic Komisije, prakse v zvezi z državnimi pomočmi in poročil ACER o spremljanju zanesljivosti oskrbe¹¹. To vključuje trajanje in zapletenost postopka uporabe mehanizma za zmogljivost.

⁸ Države članice o osnutku načrta reforme trga pogosto razpravljajo s Komisijo, preden ga uradno predložijo, kar omogoča hitro sprejetje mnenja Komisije o načrtu.

⁹ Operaterji prenosnih sistemov in nacionalni organi pogosto razpravljajo o nacionalnih ocenah zadostnosti z ACER, preden uradno predložijo svoja poročila. To pomaga ACER ugotoviti morebitna vprašanja, povezana s poročili, v smislu predpostavk, metodologije itd.

¹⁰ Metodologija za določanje vrednosti nezadostnega napajanja, stroškov novega vstopa in standarda zanesljivosti; metodologija za evropsko oceno zadostnosti virov in metodologije za čezmejno udeležbo v mehanizmih za zmogljivost.

¹¹ Na voljo na spletnem naslovu: <https://www.acer.europa.eu/electricity/security-of-supply/monitoring-security-electricity-supply>.

To poročilo temelji na praksi držav članic uporabljajo pri preučitvi, sprejemanju in upravljanju mehanizma za zmogljivost od sprejetja uredbe o električni energiji ter na praksi Komisije pri obravnavanju zadev. Komisija je od začetka veljavnosti uredbe o električni energiji sprejela sklepe o državni pomoči za dve shemi (Belgija¹² in Finska¹³). S številnimi državami članicami pred prigrasitvijo potekajo razprave o njihovih shemah.

V poročilu so upoštevane tudi povratne informacije, ki so jih deležniki predložili Komisiji v okviru javnega posvetovanja o njenem predlogu reforme zasnove trga električne energije¹⁴, ki so povzete v delovnem dokumentu služb Komisije, priloženem predlogu Komisije¹⁵.

Komisija je 22. maja 2023 in 7. junija 2023 organizirala dve delavnici z državami članicami o racionalizaciji okvira mehanizma EU za zmogljivost. Poseben poudarek delavnic je bil na sedanji metodologiji ERAA in postopku odobritve mehanizmov za zmogljivost. Komisija in ACER sta vsebino teh delavnic 8. junija 2023 in 27. maja 2024 predstavili tudi Evropskemu forumu elektroenergetskih regulatorjev. Forum je pozdravil pobudo za pospešitev postopka odobritve mehanizmov za zmogljivost in poenostavitev metodologije ERAA¹⁶.

Nazadnje so v tem poročilu podrobneje obravnavana nekatera vprašanja, na katera sta sozakonodajalca opozorila v okviru pogajanj o predlogu reforme zasnove trga električne energije, zaradi česar je morala Komisija pripraviti to poročilo.

3.1 Tržna nepopolnost in ustreznost

Komisija je pripravila in izdala smernice¹⁷ za države članice o tem, kako pripraviti načrte za izvedbo. Med ocenjevanjem načrtov pridobi mnenje deležnikov o predlaganih reformah držav članic in se sestane z državami članicami ali si z njimi pisno izmenjuje mnenja, da bi pojasnila vprašanja ali težave, če se pojavijo.

Smernice Komisije lahko državam članicam olajšajo analizo morebitnih regulativnih izkrivljanj in nedelovanja trga. Predlagana struktura v smernicah je Komisiji omogočila tudi boljše razumevanje delovanja in posebnih težav trga električne energije v zadevni državi članici. To Komisiji

¹² To vključuje dva sklepa o državni pomoči za spremembo belgijske sheme, ki sta na voljo pod številčkama zadev [SA.54915](#) in [SA.104336](#).

¹³ Na voljo pod številko zadeve [SA.55604](#).

¹⁴ Na voljo na spletnem naslovu: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13668-Electricity-market-reform-of-the-EUs-electricity-market-design/public-consultation_sl.

¹⁵ Delovni dokument služb Komisije, Reforma zasnove trga električne energije, SWD(2023) 58 final, https://energy.ec.europa.eu/system/files/2023-03/SWD_2023_58_1_EN_autre_document_travail_service_part1_v6.pdf.

¹⁶ Glej sklepe foruma iz leta 2023 na spletnem naslovu: https://energy.ec.europa.eu/events/38th-meeting-european-electricity-regulatory-forum-2023-06-08_sl. Glej sklepe foruma iz leta 2024 na spletnem naslovu: https://energy.ec.europa.eu/events/39th-european-electricity-regulatory-forum-2024-05-27_sl.

¹⁷ Na voljo na spletnem naslovu: <https://circabc.europa.eu/ui/group/8f5f9424-a7ef-4dbf-b914-1af1d12ff5d2/library/e82f54ba-9c2a-470b-89ae-6c8ca0ceb947/details>.

omogoča, da hitreje sprejme mnenje o načrtu. Doslej je veliko držav članic (12 od 27)¹⁸ za svoje načrte za izvedbo že prejelo mnenje Komisije.

3.2 Nujnost in sorazmernost

ACER je metodologijo za evropsko oceno zadostnosti virov sprejela leta 2020. Za razvoj ERAA v skladu z metodologijo ERAA je bilo potrebno postopno uvajanje s strani ENTSO-E. Čeprav je ENTSO-E dosegla precejšen napredek pri razvoju ERAA, ACER ni odobrila ERAA za leti 2021 in 2022, predvsem zaradi nedoslednosti in nezanesljivosti ocene. ACER je leta 2024 prvič odobrila „ERAA za leto 2023“ in ugotovila, da je ocena dosegla raven zanesljivosti, ki nosilcem odločanja omogoča, da se zanesejo na njene rezultate.

Nekatere države članice¹⁹ so kritizirale zapletenost metodologije ERAA in dejstvo, da bi bilo treba v skladu s sedanjo metodologijo za opredelitev težav v zvezi z zadostnostjo uporabiti „osrednji referenčni scenarij“ ERAA (z dvema različicama – z mehanizmi za zmogljivost in brez njih). Vendar je treba upoštevati, da metodologija ERAA temelji na tako imenovani „verjetnostni“ oceni, pri kateri sta že upoštevana obstoj več scenarijev in njihova verjetnost. Kljub temu nekatere države članice menijo, da je samo en osrednji referenčni scenarij, ki prikazuje prihodnjo začrtano usmeritev, preveč omejevalen, saj lahko daje vtis, da predstavlja „enotno resnico“ za prihodnost in daje manjši poudarek alternativnim začrtanim usmeritvam. Trenutno je ena glavnih kritik osrednjega referenčnega scenarija ta, da temelji na predpostavki, da bodo cilji v nacionalnih energetskih in podnebnih načrtih (v nadaljnjem besedilu: NEPN) v celoti izpolnjeni, ne da bi se upoštevalo, da lahko pride do zamud pri izvajanju ukrepov, opisanih v načrtih, in da bi take zamude lahko vplivale na zadostnost sistema. Uredba o električni energiji se nanaša na „osrednje referenčne scenarije“. To omogoča uvedbo dodatnega osrednjega referenčnega scenarija, ki prikazuje drugačno hitrost energetskega prehoda. Vendar bi moral predstavljati verjeten prikaz prihodnosti, ki bi omogočal sklepe o državni pomoči, ki bi temeljili na teh osrednjih scenarijih, da bi se upravičili nujnost in sorazmernost mehanizmov za zmogljivost.

Ker rezultati ERAA pred letom 2024 niso bili na voljo, so se morale države članice pri utemeljevanju in določanju velikosti svojih mehanizmov za zmogljivost v tem obdobju zanašati na NRAA (ki morajo temeljiti na isti metodologiji ACER kot ERAA). Glede na poročilo ACER o spremljanju zanesljivosti oskrbe za leto 2023²⁰ so bile v nekaterih državah članicah opravljene celovite ocene zadostnosti, vendar je ACER tudi opozorila, da so druge države članice morda uporabile preveč poenostavljene pristope, ki so se bistveno razlikovali od metodologije ACER. Zanimivo je, da glede na poročilo ACER o spremljanju zanesljivosti oskrbe za leto 2024 številne države članice²¹ v svoje NRAA že vključujejo dodatne scenarije poleg osrednjega referenčnega

¹⁸ Belgija, Bolgarija, Finska, Francija, Nemčija, Grčija, Irska, Italija, Litva, Poljska, Španija in Švedska (Estonija je trenutno v postopku).

¹⁹ Na to je bilo opozorjeno tudi na dveh delavnicah z državami članicami, ki sta bili organizirani junija 2023.

²⁰ [Acer.europa.eu/sites/default/files/documents/Publications/Security_of_EU_electricity_supply_2023.pdf](https://acer.europa.eu/sites/default/files/documents/Publications/Security_of_EU_electricity_supply_2023.pdf).

²¹ Belgija, Bolgarija, Češka, Francija, Španija in Portugalska (poročilo ACER o spremljanju zanesljivosti oskrbe za leto 2024).

scenarija, pri čemer modelirajo različno hitrost energetskega prehoda. Nekatere države članice²² v svoje NRAA vključijo scenarije modeliranja zmanjšane razpoložljivosti virov ali zmogljivosti omrežja²³, v katerih je ocenjen vpliv malo verjetnih razmer z velikim vplivom na elektroenergetski sistem. V teh scenarijih so upoštevana deterministična negativna tveganja v nasprotju z verjetnostnim pristopom, predvidenim v uredbi o električni energiji, ki verjetnost povezuje z negotovimi prihodnjimi dogodki. Nazadnje, uredba o električni energiji predvideva, da se lahko v ocenah zadostnosti virov upoštevajo občutljivosti za ekstremne vremenske pojave. Nekatere države članice²⁴ v svoje NRAA vključijo takšne občutljivosti.

ACER je metodologijo za izračun vrednosti nezadostnega napajanja, stroškov novega vstopa in standarda zanesljivosti sprejela leta 2020. Po tej metodologiji države članice izvajajo anketne študije z različnimi skupinami odjemalcev električne energije, da bi ocenile njihovo pripravljenost plačati za zmogljivost, in s ponudniki zmogljivosti, da bi ocenile stroške nove zmogljivosti. Izvajanje metodologije ACER na nacionalni ravni se med državami članicami močno razlikuje²⁵. Z nedavno svetovalno študijo ACER²⁶ je bilo ugotovljeno, da precejšnjih razlik med državami članicami pri vrednosti nezadostnega napajanja (ocenjeni z anketnim pristopom) in stroških novega vstopa verjetno ni mogoče v celoti pojasniti z nacionalnimi posebnostmi, ki odražajo strukturne razlike v njihovem gospodarstvu. Študija kaže na morebitne težave pri izvajanju²⁷ ter raznolikost rezultatov, povezanih z anketnim pristopom. Te težave pri izvajanju lahko privedejo do odstopanj, kar lahko povzroči prevelike ali premajhne naložbe v zanesljivost oskrbe. Uvajanje metodologije in izvajanje študije o vrednosti nezadostnega napajanja, stroških novega vstopa in standardu zanesljivosti v vsaki državi članici sta lahko tudi težavna in draga, zlasti za majhne nacionalne organe, ki morda nimajo dovolj sredstev in osebja za izvedbo te naloge.

3.3 Značilnosti zasnove mehanizma za zmogljivost

Komisija je na podlagi prakse ugotovila naslednje glavne pomanjkljivosti *zasnove* mehanizmov za zmogljivost.

Prvič, nekateri mehanizmi za zmogljivost vsebujejo zahteve glede zasnove proizvodov, ki lahko otežijo vključevanje novih tehnologij (kot sta prilagajanje odjema in shranjevanje), s čimer se utrdi obstoječa mešanica virov proizvodnje²⁸. Te zahteve vključujejo na primer: zahteve glede razpoložljivosti in omejevalne dejavnike zmanjšanja zmogljivosti (tj. odstotek inštalirane

²² Estonija, Belgija, Finska in Švedska (poročilo ACER o spremljanju zanesljivosti oskrbe za leto 2024).

²³ Te okoliščine vključujejo na primer hkratne okvare več elementov omrežja, motnje pri oskrbi z gorivom za proizvodnjo električne energije ter manjšo razpoložljivost tujih ali lokalnih jedrskih elektrarn.

²⁴ Nemčija, Irska, Italija in Švedska (poročilo ACER o spremljanju zanesljivosti oskrbe za leto 2024).

²⁵ Poročilo ACER o spremljanju zanesljivosti oskrbe za leto 2021, str. 8.

²⁶ <https://www.acer.europa.eu/public-events/acer-webinar-implementation-eu-methodology-electricity-adequacy-metrics>.

²⁷ Države članice so namreč odločitve sprejele na podlagi številnih dejavnikov v zvezi z zasnovo študije in obdelavo povezanih rezultatov.

²⁸ Glej poročilo ACER o spremljanju trga za leto 2023 v zvezi z ovirami za prilagajanje odjema in zemljevid smartEN o mehanizmih za zadostnost virov: <https://smarten.eu/news/demand-side-participation-in-resource-adequacy-mechanisms-14-member-states-under-scrutiny/>.

zmogljivosti enote za opredelitev njene dejanske zmogljivosti), minimalne upravičene zmogljivosti, zahteve glede dolgotrajne oskrbe in minimalne višine ponudb.

Drugič, pri nekaterih mehanizmi za zmogljivost je pomembno, da se spodbuja nov vstop (npr. z zagotavljanjem dolgoročnih pogodb), za kar je lahko v praksi potreben določen čas. Glede na poročilo ACER o spremljanju zanesljivosti oskrbe za leto 2024 so uveljavljena podjetja kot „tradicionalni“ ponudniki zmogljivosti glavni upravičenci do podpore. Natančneje, elektrarne na zemeljski plin so od leta 2022 glavne upravičenke do mehanizmov za zmogljivost, sledijo pa jim jedrske elektrarne in hidroelektrarne²⁹. Hkrati netradicionalni ponudniki zmogljivosti, kot so obnovljivi viri energije, shranjevanje in prilagajanje odjema, predstavljajo majhen delež zmogljivosti, ki se plačuje z mehanizmi za zmogljivost, čeprav je trend rasti pozitiven³⁰. Pomembno pa je vedeti, da je tako deloma zato, ker mehanizmi za zmogljivost na ravni celotnega trga odražajo mešanico virov električne energije, pri čemer je večina plačil namenjena obstoječim virom na trgu.

Tretjič, mehanizmi za zmogljivost včasih ne omogočajo učinkovite udeležbe čezmejnih virov pod enakimi pogoji, kot veljajo za domače ponudnike zmogljivosti, kakor zahteva uredba o električni energiji³¹. Razen poljskega mehanizma za zmogljivost izvajanje okvira za neposredno čezmejno udeležbo v preostalih mehanizmi za zmogljivost na ravni celotnega trga bodisi še ne poteka (Belgija, Francija in Irska) bodisi je poenostavljeno (Italija). Glede na nekatere študije³² je to posledica dejstva, da je sedanji okvir za čezmejno udeležbo, vključno z metodologijami, ki jih je razvila ACER, zapleten in ga je težko izvajati. Poleg tega je v uredbi o električni energiji določeno, da bi morali največjo dovoljeno vstopno zmogljivost za udeležbo v mehanizmi za zmogljivost izračunati regionalni koordinacijski centri in bi morala temeljiti na letnih ERAA. Do leta 2023 so največjo dovoljeno vstopno zmogljivost države članice izračunavale same (ker postopek izračuna v regionalnih koordinacijskih centrih ni bil določen in rezultati ERAA niso bili na voljo). Leta 2024 so regionalni koordinacijski centri na podlagi rezultatov odobrene ERAA za leto 2023 prvič pripravili priporočila za največjo dovoljeno vstopno zmogljivost. Vendar ENTSO-E trenutno v celoti ocenjuje zadostnost virov le za štiri ciljna leta od desetih iz uredbe o električni energiji. To ustvarja podatkovno vrzel za izračun vrednosti največje dovoljene vstopne zmogljivosti.

Četrtič, mehanizmi za zmogljivost v različnih državah članicah uporabljajo različne kazni, da bi ponudnike zmogljivosti spodbudili k izpolnjevanju svojih obveznosti. Obstoječi sistemi kazni v mehanizmi za zmogljivost ne zagotavljajo vedno dovolj ustreznih spodbud za dejansko zagotavljanje pogodbenih storitev³³. Na primer kazni za zamude pri izgradnji zmogljivosti ali za nerazpoložljivost so na splošno precej nižje od vrednosti nezadostnega napajanja, ki se uporablja za opredelitev stroškov pomanjkanja zmogljivosti in utemeljitev mehanizmov za zmogljivost.

²⁹ Njihovi relativni deleži so leta 2023 znašali približno 32 %, 24 % oziroma 15 %.

³⁰ Glede na poročilo ACER o spremljanju zanesljivosti oskrbe za leto 2023 obnovljivi viri energije, ki niso hidroelektrarne, predstavljajo le 6 GW ali 3 % skupne zmogljivosti; prilagajanje odjema predstavlja 4 GW, medtem ko je bilo shranjevanje leta 2022 še vedno na nizki ravni in je znašalo 300 MW.

³¹ Poročilo ACER o spremljanju zanesljivosti oskrbe za leto 2023.

³² Menegatti, E., Meeus, L. (2024), An easy fix to streamline capacity markets (Preprosta rešitev za racionalizacijo trgov zmogljivosti, FSR, Poročilo o politiki): <https://hdl.handle.net/1814/77492>.

³³ Poročilo ACER o spremljanju zanesljivosti oskrbe za leto 2023.

Nazadnje, Uredba (EU) 2024/1747 (člena 19g in 19h) državam članicam omogoča, da uvedejo sheme podpore za prožnost brez fosilnih goriv. Glede na to, da se lahko cilj takih sistemov prožnosti prekriva s cilji mehanizmov za zmogljivost, bi bilo treba razmisliti o medsebojnem vplivu med mehanizmi za zmogljivost in ukrepi za zagotavljanje prožnosti, da se na stroškovno najučinkovitejši način zagotovi kombinacija zanesljive in prožne razogljičene zmogljivosti, potrebne za prihodnji energetski sistem.

3.4 Javno posvetovanje, preglednost in ocenjevanje

Od 1. julija 2023 pravila o državni pomoči določajo, da se morajo države članice 4–6 tednov (odvisno od proračuna sheme) javno posvetovati o vseh ukrepih za zanesljivost oskrbe, za katere je potrebna odobritev državne pomoči³⁴. Ta zahteva je bila uvedena (skupaj s podobno zahtevo za sheme za razogljičenje), da bi zagotovili, da bodo deležniki seznanjeni z vsemi načrtovanimi ukrepi ter da bodo imeli možnost pregledati zasnovo in ključne parametre načrtovanih mehanizmov za zmogljivost, ki jih financira država, ter zagotoviti informacije o njih. To udeležencem na trgu na primer omogoča, da izrazijo mnenja o predkvalifikacijskih zahtevah in razpoložljivosti zmogljivosti ter kaznih, ki lahko, kot je opisano zgoraj, ovirajo udeležbo nekaterih virov, zmanjšujejo konkurenco in zvišujejo stroške. Vendar te zahteve pomenijo tudi dodaten postopkovni korak za nacionalne organe, ki želijo uvesti mehanizme za zmogljivost.

3.5 Trajanje postopka odobritve

Države članice so menile³⁵, da je postopek odločanja o državni pomoči za mehanizme za zmogljivost dolgotrajen. Trenutni postopek odobritve mehanizma za zmogljivost običajno traja najmanj šest mesecev. Vendar je praksa obravnavanja zadev pokazala, da so razprave z državami članicami pred priglasitvijo običajno trajale dlje, tj. do dve leti. Razlog za to ni bil le „pilotna“ narava prvih postopkov v skladu z novimi določbami uredbe o električni energiji (členi 20–27), temveč tudi dejstvo, da se shema v fazi pred priglasitvijo navadno še oblikuje: v državi članici se še razpravlja o začetnih zamislih, za dokončanje podrobne zasnove ukrepa in zagotovitev, da izpolnjuje zahteve iz zakonodaje EU, pa je praviloma potrebnih več krogov notranjih izmenjav z nacionalnimi deležniki in službami Komisije.

4. PREDLOGI KOMISIJE ZA RACIONALIZACIJO IN POENOSTAVITEV

4.1 Pregled metodologije ACER za ERAA

V skladu s členom 69(3) uredbe o električni energiji Komisija na podlagi tega poročila od ACER zahteva, da ustrezno spremeni metodologijo za ERAA. Za odpravo pomislekov glede zgoraj navedene metodologije ERAA bi morala ACER (v sodelovanju z ENTSO-E) pregledati svojo metodologijo za oceno ustreznosti v Uniji in razmisliti o pregledu metodologije za izračun metrike

³⁴ Točka 348 [Smernic o državni pomoči za podnebje, varstvo okolja in energijo](#).

³⁵ Predhodna posvetovanja z državami članicami so bila opravljena junija 2023, ko je Komisija organizirala dve delavnici za države članice, in med Evropskim forumom elektroenergetskih regulatorjev v Rimu leta 2023.

zadostnosti, da bi se zmanjšalo breme izvajanja za države članice in olajšalo usklajeno izvajanje okvira EU.

Metodologijo bi bilo treba posodobiti in racionalizirati na več področjih, da bi se zagotovila trdnost okvira in njegovo preprosto izvajanje s strani deležnikov (ENTSO-E na ravni EU in operaterjev prenosnih sistemov ali drugih subjektov na nacionalni ravni), pri čemer bi bilo treba upoštevati izkušnje, pridobljene v praksi pri obravnavanju zadev.

V zahtevi, ki jo je Komisija naslovila na ACER, je opredeljen le obseg take poenostavitve metodologije ERAA. ENTSO-E mora v skladu s členom 27 uredbe o električni energiji predložiti podrobne osnutke predlogov metodologije v odobritev ACER.

4.1.1 Okvir scenarija

V skladu z metodologijo ERAA (člen 3) bi morala opredelitev težav v zvezi z zadostnostjo temeljiti na enem osrednjem referenčnem scenariju (z različicami³⁶ vključitve ali izključitve odobrenih mehanizmov za zmogljivost), medtem ko so dodatne občutljivosti namenjene le oceni zanesljivosti ugotovljene težave v zvezi z zadostnostjo.

Sedanji osrednji referenčni scenarij temelji na doseganju ciljev iz nacionalnih energetske in podnebne načrte, ki jih sestavljajo politični cilji. V nacionalnih energetske in podnebne načrte so opisani zahtevane usmeritve glede prihodnje inštalirane zmogljivosti (obnovljivi viri energije, shranjevanje) in povpraševanja (elektrifikacija, energijska učinkovitost) v skladu z ambicioznimi cilji EU. Nacionalni energetski in podnebni načrti držav članic so najboljši razpoložljivi načrt, ki prikazuje prihodnost energetskega sistema med energetskim prehodom. Vendar pa v tem scenariju ni upoštevano, da lahko pride do zamud pri izvajanju ukrepov, opisanih v načrtih, in da bi take zamude lahko vplivale na zadostnost sistema. Poleg tega se nacionalni energetski in podnebni načrti posodablja na pet let, prvotne zahtevane usmeritve pa lahko odstopajo od prejšnjega načrta. Na primer razvoj novih sredstev, povezanih s proizvodnjo električne energije (npr. obnovljivi viri energije, jedrska energija), povpraševanjem po električni energiji (npr. elektroliza vodika) in ključno infrastrukturo (nacionalno omrežje, priključitev proizvodnih sredstev, medsebojne povezave), se lahko razlikuje od načrtovanega v smislu sestave ali hitrosti.

Zato bi se lahko predvidela pregled okvira scenarija in uvedba dodatnega „scenarija trendov in napovedi“ v metodologijo za opredelitev težav v zvezi z zadostnostjo, ki bi ga države članice lahko uporabile za utemeljitev uvedbe mehanizma za zmogljivost. To bi omogočilo razmislek o drugačnem pogledu na prihodnost, na primer takšnem, v katerem se obnovljivi viri energije, jedrska energija ali shranjevanje nameščajo z različno hitrostjo, elektrifikacija pa poteka različno hitro.

³⁶ Vloga mehanizmov za zmogljivost pri reševanju težav v zvezi z zadostnostjo je bila z Uredbo (EU) 2024/1747 okrepljena. Zato različica, ki vključuje te odobrene mehanizme za zmogljivost, postane ustrežnejša od različice, ki teh mehanizmov ne upošteva. To bi lahko prispevalo k prizadevanjem za poenostavitev metodologije.

Ta „scenarij trendov in napovedi“, ki je prav tako določen verjetnostno, bi bil scenarij, pri katerem bi se upošteval dejanski napredek pri uresničevanju nacionalnih energetske in podnebne načrtov držav članic. To vključuje opazen razvoj ponudbe in povpraševanja (ob upoštevanju npr. hitrosti elektrifikacije in energijske učinkovitosti) ter razvoj omrežja, pri čemer se upošteva tveganje za nekatere države, da cilji ne bodo pravočasno doseženi³⁷. Zato drugi scenarij ne bi smel vključevati drugih tveganj, da ne bi izkrivljajl svojega namena, ki je zajeti dejansko hitrost energetskega prehoda. Za ta namen je potrebno tudi, da trendi, uporabljeni v drugem scenariju, niso bolj konservativni od projekcij držav članic, vključno s politikami in ukrepi, ki so že bili sprejeti in izvedeni. Poleg tega je pri tej razširitvi okvira scenarija bistveno opredeliti ustrezne primerjalne kazalnike za razmejitev razlik med osrednjimi referenčnimi scenariji; poleg tega bodo deležnikom omogočili učinkovito primerjavo glavnih predpostavk iz leta v leto. Dodatni scenarij mora vzpostaviti pravo ravnovesje med realizmom in konservativnostjo, da bi preprečili tveganje zvišanja stroškov za odjemalce, ne da bi imeli pomembne dodatne koristi.

Iz zgoraj navedenih razlogov bi morali biti dodatni scenarij in njegove predpostavke, predvsem na podlagi preteklih podatkov³⁸ in aktualnih projekcij³⁹, ki se razlikujejo od ciljev, ki so jih države članice predlagale za zagotovitev skladnosti z energetskimi in podnebnimi cilji Unije za leto 2030 in njenim ciljem podnebne nevtralnosti do leta 2050, predmet temeljitega javnega posvetovanja. ACER bi morala zagotoviti smernice o tem, kako bi bilo treba izvesti to javno posvetovanje. Referenčno skupino deležnikov desetletnega načrta za razvoj omrežja pozivamo, da izrazi mnenje o skladnosti scenarijev ERAA z okvirom scenarija desetletnega načrta za razvoj omrežja.

Opozoriti je treba, da bodo NRAA še naprej pomembne pri zagotavljanju, da se lahko določen razvoj, ki ga določijo države članice, upošteva pri oblikovanju mehanizma za zmogljivost.

4.1.2 Izbira ciljnih let

Metodologija ERAA (člen 4(1)) zahteva modeliranje za vsako leto v desetletnem obdobju (na podlagi zahteve iz uredbe o električni energiji). Rezultati za vsako leto so pomembni za odločanje o nujnosti mehanizma za zmogljivost in za izračun največje vstopne zmogljivosti za čezmejno udeležbo v mehanizmih za zmogljivost. Vendar se deležniki (ENTSO-E) srečujejo z računskimi težavami pri modeliranju vsakega od teh desetih let. V duhu poenostavitve bi lahko model v prihodnosti izrecno modeliral omejeno število ciljnih let, ki so ključna za odločanje o mehanizmih za zmogljivost (vključno z izračunom največje vstopne zmogljivosti), medtem ko se lahko druga ciljna leta modelirajo z ekstrapolacijo.

4.1.3 Vloga ocene ekonomske vzdržnosti

³⁷ <https://www.eea.europa.eu/themes/climate/trends-and-projections-in-europe>.

³⁸ Na primer v skladu s členom 18 uredbe o upravljanju.

³⁹ Vključno s politikami in ukrepi, o katerih se razpravlja in ki imajo realne možnosti za sprejetje.

V skladu z metodologijo ERAA (člen 6) se odločitve o vstopu na trg in izstopu z njega modelirajo z oceno ekonomske vzdržnosti. Model ERAA trenutno meri ekonomsko vzdržnost virov z uporabo tako imenovanega pristopa „sistemskih stroškov“, ki zmanjšuje skupne stroške sistema, tj. vsoto fiksnih stroškov in skupnih stroškov poslovanja. Tak pristop, ki v enem koraku optimizira stroške za celoten evropski sistem, povzroča znatne računske omejitve in nedoslednosti med odločitvami o vstopu in izstopu zmogljivosti ter ocenjenimi tveganji glede zadostnosti. Za odpravo teh težav bi morala ekonomska vzdržnost virov temeljiti na pristopu „povečevanja prihodkov“, s katerim se meri razlika med pričakovanimi prihodki in stroški za vsak vir zmogljivosti⁴⁰. To že uporabljajo nekateri operaterji prenosnih sistemov v Evropi. Možnost, da se ocena ekonomske vzdržnosti razčleni na manjše, računsko manj zahtevne ponovitve, je učinkovitejša (kot „iterativni pristop“⁴¹) in bolje modelira odločitve o vstopu zmogljivosti in njenem izstopu. Metodologija ERAA bi morala vsebovati naknadni postopek, da bi bilo mogoče neposredno opredeliti obseg nabave za vsako trgovalno območje, povezano z vrzeljo v zadostnosti, opredeljeno v modelu. Poleg tega bo ta pristop olajšal uporabo izračuna zmogljivosti, ki temelji na pretoku, kar ustrezno odraža priložnosti za čezmejno trgovino in s tem povezane koristi za blaginjo. Nadaljnja poenostavitev bi se lahko nanašala na revizijo števila podnebnih let, modeliranih v verjetnostni oceni, pri čemer bi bilo treba zagotoviti, da natančno odraža potrebo po zadostnosti virov.

ERAA trenutno modelira naložbeno ravnanje z izračunom stroškov novega vstopa z uporabo dveh ključnih parametrov: tehtanega povprečja stroškov kapitala in minimalne stopnje donosa (tj. najnižje stopnje donosa, ki jo zahtevajo ponudniki skladov (delničarji in/ali upniki) za financiranje naložb v referenčno tehnologijo na zadevnem geografskem območju). Nekateri deležniki so opozorili na pomisleke, da je ocena morda preveč optimistična glede naložbenega ravnanja, kar pomeni, da vlagatelji, ki niso naklonjeni tveganju, ne bi mogli financirati projekta na podlagi ekstremnih skokov cen, ki se pojavijo nekaj ur na leto. Zato bi bilo treba posebno pozornost nameniti tudi pogojem za postopek odločanja o naložbah, in sicer z ustreznim modeliranjem nenaklonjenosti tveganju razumnega vlagatelja prek „minimalnih stopenj donosa“.

4.1.4 Zmogljivosti med trgovalnimi območji

Sedanja ERAA (člen 4(7) metodologije ERAA) modelira izmenjave med območji iz tretjih držav na dva različna načina: (i) za sisteme, ki sploh niso modelirani⁴² (Rusija in Belorusija), ni predvidena izmenjava med območji, (ii) za sisteme, ki „niso izrecno modelirani“ (Maroko, Moldavija, Tunizija in Ukrajina)⁴³, pa morajo izmenjave med območji odražati tržne pogoje in

⁴⁰ Oceno ekonomske vzdržnosti bi bilo treba prilagoditi, da bi bolje zajela prihodke, pomembne za nove čiste prožne vire (vključno s tistimi s trgov pomožnih storitev). Zato je zelo pomembno tesno sodelovanje z ustreznimi deležniki, ki razumejo dejanske poslovne modele teh tehnologij.

⁴¹ S simulacijo ekonomskega dispečiranja se izračunajo prihodki in stroški za različne vire, nato pa se naložbe prilagodijo na podlagi rezultatov in se ponovno izvede dispečiranje, ki mu sledi prilagoditev zmogljivosti itd., dokler se ne vzpostavi ravnovesje na trgu.

⁴² Ti sistemi sploh niso modelirani, kar pomeni, da niso predvidene izmenjave med območji iz teh tretjih držav.

⁴³ Ti sistemi so modelirani kot zunanje najboljše ocene izmenjav med območji z modeliranimi območji. Podatke zagotavljajo operaterji prenosnih sistemov, ki imajo neposredne medsebojne povezave z navedenimi sistemi, pri čemer bi morali podatki odražati pričakovane tržne pogoje in operativne prakse (vključno s posebnimi sporazumi o priključitvi).

pričakovane operativne prakse (vključno s posebnimi sporazumi o priključitvi). Predpostavke, povezane s temi izmenjavami med območji iz tretjih držav, bi morala ENTSO-E stalno spremljati (pod nadzorom ACER), da bi odražale raven tveganja, povezanega s temi sistemi.

4.1.5 Učinek ukrepov iz načrtov držav članic za izvedbo

Metodologija ERAA (člen 3(3) in člen 5(14)) vsebuje zahtevo, da je ocena usklajena z ukrepi in dejavnostmi, ki jih države članice opredelijo v načrtih za izvedbo v skladu s členom 20(3) uredbe o električni energiji. V duhu poenostavitve (in v skladu s členom 23(5) uredbe o električni energiji) bi se lahko pri oceni v prihodnosti – namesto da bi se uskladila z ukrepi iz načrtov držav članic za izvedbo – predvidel verjetni učinek ukrepov iz navedenih načrtov.

Poleg tega, če je ugotovljena posredna omejitev oblikovanja veleprodajnih cen v skladu s členom 10(4) uredbe o električni energiji (in modelirana v ERAA), metodologija ERAA (člen 3(7)) zahteva, da ocena vsebuje obvezno občutljivost, da se ugotovi, ali lahko posredne omejitve oblikovanja cen pomenijo mogoče vire težav v zvezi z zadostnostjo virov. V duhu poenostavitve bi ta občutljivost lahko postala neobvezna.

4.1.6 Dejavniki zmanjšanja zmogljivosti

Metodologija ERAA (člen 4(4)) vsebuje zahteve glede razpoložljivosti virov oskrbe. Obstajati bi moralo skupno stališče glede opredelitve dejavnikov zmanjšanja zmogljivosti za različne tehnologije. ENTSO-E bi (pod nadzorom ACER) morala zagotoviti, da so ti dejavniki zmanjšanja zmogljivosti javno dostopni.

4.1.7 Prispevek prilagajanja odjema in shranjevanja

Metodologija ERAA (člen 4(3) in (5)) vsebuje zahteve glede modeliranja prilagajanja odjema in shranjevanja. Vendar tehnologije za zagotavljanje prožnosti brez fosilnih goriv še niso v središču izvajanja ERAA. Ker pa se energetske prehode nadaljuje in se njihov poslovni model razvija, postaja vse bolj pomembno, da se izvajanje ERAA usmeri v upoštevanje prožnih virov brez fosilnih goriv in vseh virov, podprtih v okviru ukrepov za prožnost (npr. boljše upoštevanje omejitev spreminjanja moči za model ekonomskega dispečiranja, boljše upoštevanje prihodkov od pomožnih storitev⁴⁴ za oceno ekonomske vzdržnosti, boljša ocena lokalnih virov, npr. toplotnih črpalk, prodor električnih vozil itd.); z ERAA je mogoče ne le ustrezno upoštevati prispevek prilagajanja odjema in shranjevanja, temveč tudi zagotoviti ustrezen prispevek k oceni potreb po prožnosti, s čimer bi preprečili dvojno delo držav članic.

4.1.8 Preglednost in sodelovanje z deležniki

Metodologija ERAA (člena 9 in 11) že vsebuje zahteve glede preglednosti in sodelovanja deležnikov. Prizadevanja za povečanje preglednosti bi se morala nadaljevati. Deležniki in regulatorji so na primer zahtevali objavo rezultatov ERAA, ki kažejo porazdelitev nedobavljene energije na uro. Take informacije so ključne, da lahko države članice in deležniki razumejo, v kolikšni meri pomanjkanje resno ogroža zanesljivost oskrbe, in bi jih bilo treba vključiti v ERAA. ENTSO-E bi morala (pod nadzorom ACER) zagotoviti javno dostopnost prispevkov (člen 5 metodologije ERAA), ki niso specifični za posamezno državo članico, vendar se v modelu ERAA

⁴⁴ Metodologija ERAA (člen 6(9), točka (b)) omogoča upoštevanje vseh tokov prihodkov, vključno s prihodki od pomožnih storitev, ki so ključne za tehnologije shranjevanja in prilagajanje odjema. To bi moralo postati obvezno.

uporabljajo kot privzete vrednosti za vsa trgovalna območja (npr. kazalniki stroškov virov, dejavniki zmanjšanja zmogljivosti).

4.2 Poenostavitev postopka odobritve Komisije za mehanizme za zmogljivost

Preden se lahko državna pomoč zakonito dodeli prek mehanizma za zmogljivost, je potreben sklep Komisije o odobritvi. Za sprejetje sklepa o državni pomoči za nacionalni mehanizem za zmogljivost je treba oceniti njegovo združljivost z zahtevami iz uredbe o električni energiji (členi 20 do 27) in oddelka 4.8 Smernic o državni pomoči za podnebje, varstvo okolja in energijo.

Za upoštevanje pomislekov držav članic in pospešitev odobritve mehanizmov za zmogljivost Komisija predlaga razvoj *poenostavljenega postopka v zvezi z državno pomočjo* za zasnove mehanizmov za zmogljivost, ki sledijo vnaprej določenim standardiziranim modelom, ki temeljijo na dobri praksi, in za katere se zato lahko pričakuje, da bodo omejile izkrivljanje konkurence. Ta poenostavljeni postopek bo predlagan kot del novega okvira državne pomoči, navedenega v drugem stebru sporočila o kompasu za konkurenčnost⁴⁵.

Da bi se omogočila zahtevana pravna ocena v skladu z uredbo o električni energiji in pravili o državni pomoči ter zagotovile potrebne smernice glede praviloma zapletenih nacionalnih zasnov, bi ta poenostavljeni postopek zajemal potreben sklop značilnosti zasnov. Čeprav bi bil za odobritev mehanizma za zmogljivost še vedno potreben sklep o državni pomoči, bi se lahko razprave s Komisijo za države članice, ki uporabljajo poenostavljeni postopek, znatno pospešile.

Predlagani poenostavljeni postopek bi zajemal dve najpogostejši zasnovi mehanizmov za zmogljivost – eno za mehanizme za zmogljivost centralnega kupca na ravni celotnega trga in eno za strateške rezerve – in bi povzel ključne elemente, ki jih morajo države članice zagotoviti v obliki kontrolnega seznama.

Kadar je predvidena zasnova mehanizma za zmogljivost države članice usklajena z vsemi elementi na kontrolnem seznamu, bi Komisija hitro sprejela sklep o državni pomoči, ne da bi bile potrebne nadaljnje razprave o zasnovi.

Zahteve za ta poenostavljeni postopek lahko vsebujejo naslednje:

- Države članice lahko uporabijo poenostavljeni postopek, če se pri dokazovanju nujnosti sheme *opirajo na najnovejše poročilo ERAA* (ki ga je odobrila ACER). Kot je navedeno v točki 4.1, bo metodologija ERAA v prihodnosti poenostavljena, državam članicam pa bo zagotovljena dodatna prožnost, da utemeljijo svojo shemo na podlagi ERAA.
- Kot dodatno poenostavitev za pospešitev postopka odobritve mehanizma za zmogljivost bo Komisija od ACER zahtevala, da izračuna *referenčno vrednost nedobavljene energije* za vse države članice, pri čemer bo uporabila trenutne izkušnje za povečanje učinkovitosti

⁴⁵ COM(2025) 30 final, 29.1.2025: eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC0030.

in izboljšanje doslednosti izračuna. ACER bi morala dati na voljo tudi referenčne kazalnike stroškov na ravni EU ob upoštevanju obstoječih študij o stroških novega vstopa in najboljših razpoložljivih ekonomskih študij. Te referenčne vrednosti (ki jih bo ACER takoj dala na voljo) bodo državam članicam omogočile, da hitro določijo svoje standarde zanesljivosti, če se bodo odločile upoštevati izračune ACER.

- Kar zadeva splošni postopek odobritve mehanizmov za zmogljivost, lahko države članice, ki še niso sprejele načrta za izvedbo, svoj načrt Komisiji predložijo dovolj zgodaj pred predlagano shemo. Države članice lahko predlagane reforme iz svojega načrta izvedejo vzporedno z uvedbo sheme. Državam članicam, ki so že predložile načrt za izvedbo in prejele mnenje Komisije, ni treba izdati novega načrta za izvedbo.
- Nazadnje, kar zadeva zasnovano shemo, bi morala biti skladna s potrebnim sklopom značilnosti zasnove. Komisija bo podrobno opisala te dobre prakse kot del predloga za novi okvir državne pomoči.

5. SKLEP IN NASLEDNJI KORAKI

Komisija na podlagi pregleda postopka v zvezi z uporabo mehanizmov za zmogljivost iz poglavja IV uredbe o električni energiji ugotavlja, da je mogoče številne elemente racionalizirati in pod nekaterimi pogoji postopek poenostaviti.

V skladu s členom 69(3) uredbe o električni energiji Komisija do 17. aprila 2025 pripravi predloge za poenostavitev postopka ocenjevanja mehanizmov za zmogljivost, kot je ustrezno.

Tak predlog je podrobno opisan v Prilogi I k osnutku sporočila Komisije o okviru za ukrepe državne pomoči v podporo dogovoru o čisti industriji. Pred sprejetjem predloga bodo opravljena posvetovanja z državami članicami.

Stališče Komisije o tem poročilu ne posega v njeno morebitno stališče o združljivosti katerega koli nacionalnega izvedbenega ukrepa s pravom EU.